

T.C.
TÜRKİYE İNSAN HAKLARI VE EŞİTLİK KURUMU
1.DAİRE KARARI

Başvuru Numarası : 2023/955
Toplantı Tarihi/Sayısı : 6.12.2023/35
Karar Numarası : 2023/1028
Başvuran : S. K.
Başvuran Vekili : -
Adres : -
Muhatap Kurum/Kişi : Bafra T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Müdürlüğü
Muhatap Adres : -

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuranın bulunduğu ceza infaz kurumunda kötü muameleye maruz kaldığı ve tarafına ayrımcılık uygulandığı iddiasına ilişkindir.

II. İNCELEME SÜRECİ

2. Başvuruda, başvuran özetle:

a. 28/05/2023 tarihinde Bafra T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumuna nakil olarak geldiğini, nakil geldiği kurumdaki H. C., N. L. ve O. Ö. isimli kişilerin kurumdaki görevli memurlar arasında tanıdıkları olduklarını söyleyerek koğuştaki diğer insanlara ve kendisine onur kırıcı hareketlerde bulduklarını, tehdit ettiklerini, bu sebeple sürekli huzursuzluk yaşadığını,

b. H. E., M. S., Y. Ö. gibi birkaç kişinin daha mağdur olduğunu ve şikâyetçi olmamalarına dair kendilerine baskı yapıldığını, bu durumu idareye bildirmesine rağmen herhangi bir sonuç alamadığını, aile fertlerinden konuyla ilgili CİMER başvurusu yapmalarını istediğini, ancak memurun telefonu dinleyerek hakkında disiplin soruşturması başlattığını, hiç bir müdahale olmayınca ölüm orucu dilekçesi verdiğini, bunun üzerine idarenin kendisini çağırıp dinlediğini, memurların koğuştan mahkûmları olarak şikâyetçi olmamaları yönünde baskı yaptığını, bunlara ait kamera görüntüleri olduğunu, kendisi şikâyetçi olduğu için kendisine psikolojik baskı yapıldığını,

c. Mahpuslar arasında ayrımcılık yapıldığını, koğuştan alınarak küçük bir odaya konulduğunu, kendisine burada kötü muamelede bulunulduğunu, şartlarının iyileştirilmesine dair isteklerinin yanıtlanmadığını,

ç. Ailesinin kargo ile yolladığı eşyaların çöp olduğu öne sürülerek kendisine verilmediğini, eşyalarını çöp diye attıkları yerden kendisinin seçerek poşetlediğini, kendisinin koğuşundan alındıktan bir süre sonra eşyalarının getirildiğini, eşyalarının arasından iki adet radyo çıktığını, kendisine ait olmadığını söylemesine rağmen hakkında delici alet bulundurmadan tutanak tutulduğunu,

d. Camlarında olan tel örgüden rahatsız olduğunu, ayrıca yapılan sayımların sıraya dizilerek yapılmasının da psikolojisini bozduğunu iddia etmekte ve mağduriyetlerinin giderilmesini talep etmektedir.

3. Muhatap Bafra T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Müdürlüğünden alınan yazılı görüşte özetle:

a. Başvuranın 28/05/2023 tarihinde Bafra T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumuna disiplin nedeniyle nakil olarak geldiği, tanık beyanları alındığında başvuranın bulunduğu koğuştta herhangi bir şekilde darp, onur kırıcı eylem ya da davranışın bulunmadığını anlaşıldığını, odada bulunan hükümlülere baskı uygulandığı hususundaki iddianın doğru olmadığını, hükümlü H.E.'nin düzenli olarak doktor muayenesinden geçtiğini ve kendisinin darp ya da cebre uğradığına dair bir ifadesinin bulunmadığını, H. C. isimli mahpus hakkında herhangi bir şikayetin bulunmadığını, başvuran S. K.'nın 1 ay ziyaretçi kabulünden yoksun bırakılma disiplin cezası aldığı,

b. Başvuranın girmiş olduğu ölüm orucundan vazgeçirilme çabalarında bulunulduğu, bunun için başvuran ile kurum psikoloğu arasında 3/5/2023 tarihinde saat 11.45'te görüşme sağlandığı, 9/5/2023 tarihinde İdare ve Gözlem Kurulunun başvurana ölüm orucunu bırakmasına dair telkinlerde bulunduğunu ve çözüm hakkında kendisine bilgilendirmeler yapıldığını, aynı tarihte başvuranın ölüm orucunu sonlandırdığı,

c. Mahpuslara uygulanan sayımların mevcudun kontrolü amaçlı olduğu ve iç yönetmeliğe uygun şekilde gerçekleştirildiği, başvuranın psikolojisini bozacak herhangi bir durumun bulunmadığı,

ç. Mahpusların firar etmesinin ve birbirlerine zarar vermesinin önlenmesi amacıyla kanuna uygun olacak şekilde tel örgü ve parmaklıklar kullanıldığını,

d. Başvurana ait kargonun kendisine teslim edildiği ve çöpe atma durumunun bulunmadığı, eşyalarının aranması sırasında radyonun anten kısmına saklanmış el yapımı delici alet olduğunun tespit edildiği buna ilişkin olarak kendisine disiplin cezası verildiği ifade edilmiştir.

4. Başvurandan 3/7/2023 tarihinde alınan yazılı görüşünde başvuran özetle:

a. Muhatap kurum tarafından mağduriyeti hakkında gerçeğe aykırı beyanda bulunulduğunu, ... koğuşunda H.C., O. Ö., N. L. adlı kişilerin koğuştaki diğer mahpuslara onur kırıcı eylemlerde bulunduğunu, gece vaktinde yastığının jilet kullanılmak suretiyle kesilmesinden ötürü endişe duyduğunu,

b. Bazı mahpusların darp ve cebre maruz kaldığını, infaz koruma baş memurlarının ve infaz koruma memurlarının mahpuslara baskı uyguladığını, sabah sayımında birtakım keyfi uygulamaların söz konusu olduğunu, diğer koğuşlara nazaran oldukça küçük bir odada kaldığını ve bu odanın tuvaletinin, banyosunun, havalandırmasının olmadığını, kişisel eşyasının çöpe atıldığını iddia etmiştir.

III. İLGİLİ MEVZUAT

5. 20.4.2016 tarihli ve 6701 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu'nun 9'uncu maddesinin birinci fıkrasının (i) bendinde, Kurumun "*özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin ulusal önleme mekanizması kapsamındaki başvurularını incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek*" ile görevli olduğu düzenlenmiştir.

6. Aynı Kanun'un 17'nci maddesinin birinci ve sekizinci fıkralarında, özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin Kuruma bizzat başvuru yapabileceği hükme bağlanmıştır.

7. 24/11/2017 tarihli ve 30250 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanununun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik'in "Ön incelemenin yapılması" başlıklı 48'inci maddesinin birinci fıkrası uyarınca başvuruların, "*inceleme ve araştırmaya geçilmeden önce ön incelemeye tabi tutulması*" gerekmektedir.

8. Mezkûr Yönetmelik'in "Karar türleri" başlıklı 65'inci maddesine göre; "(1) Kurum, yapılan başvuru veya resen inceleme kapsamında yaptığı inceleme ve araştırma sonucunda incelenemezlik kararı, gerekçeli kabul edilmezlik kararı, gönderme kararı, ihlal kararı, idari yaptırım kararı, uzlaşma kararı, ret

kararı ve karar verilmesine yer olmadığına dair karar verir."

9. Mezkûr Yönetmelik'in "Gerekçeli kabul edilmezlik kararı" başlıklı 67'nci maddesine göre; "Ön inceleme aşamasında, başvurunun açıkça dayanaksız olup olmadığı, başvurunun hakkın kötüye kullanımını teşkil edip etmediği, ayrımcılık yasağı ihlalinden kaynaklanan bir zararın bulunup bulunmadığının tespiti açısından incelenebilirliğin esasla birlikte incelenmesi kararlaştırılan başvurulara ilişkin esas inceleme ve araştırma aşamasında söz konusu koşulları taşımayan başvurularla ilgili gerekçeli kabul edilmezlik kararı verilir."

IV. DEĞERLENDİRME VE GEREKÇE

10. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumunun amacı; insan onurunu temel alarak insan haklarının korunması ve geliştirilmesi, kişilerin eşit muamele görme hakkının güvence altına alınması, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanmada ayrımcılığın önlenmesi ile bu ilkeler doğrultusunda faaliyet göstermek, işkence ve kötü muameleyle etkin mücadele etmektir.

11. 6701 sayılı Kanun'un 9'uncu maddesinde; insan hakları ihlallerini resen incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek, ayrımcılık yasağı ihlallerini resen veya başvuru üzerine incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek, özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin ulusal önleme mekanizması kapsamındaki başvurularını incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek Kurumun görevleri arasında sayılmıştır.

12. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi 3'üncü maddesi, terörle mücadele ve organize suç gibi en zor durumlarda dahi, ilgili şahsın tutumunu dikkate almaksızın, işkence ve insanlık dışı veya aşağılayıcı muamele veya cezayı kesin suretle yasaklamaktadır. Kötü muamelenin 3'üncü madde kapsamında işkence olarak değerlendirilebilmesi için asgari şiddet düzeyine ulaşması gerekmektedir. Bu asgari düzey, özü itibarıyla göreceli olup, olayın tüm koşullarının değerlendirilmesiyle, yani muamelenin uygulandığı süre, fiziksel ve ruhsal etkileri gibi etkenlere bağlı olarak belirlenir.

13. Ceza infaz kurumlarında kötü muamele olarak kabul edilecek hususlar farklı şekillerde tezahür edebilir. Bunların birçoğu ceza infaz kurumu idaresi ve görevlilerinin kasıtlı davranışlarından kaynaklanabileceği gibi yönetsel hatalar veya yetersiz kaynaklar sebebiyle de ortaya çıkabilir. Bu nedenle mahpuslar için bir ceza infaz kurumundaki yaşam tüm yönleriyle değerlendirilmelidir. Ceza infaz kurumundaki yaşam, mahpuslara sunulan aktivitelerin genişliğinden, mahpuslar ve ceza infaz kurumu görevlileri arasındaki ilişkilerin genel durumuna kadar geniş bir alanda değerlendirilmelidir (Avrupa İşkence ve İnsanlık dışı veya Onur Kırıcı Ceza veya Muamelenin Önlenmesi Komitesinin (CPT) Standartları, 2002).

14. Anayasa'nın 17'nci maddesinin üçüncü fıkrası ve Sözleşme'nin 3'üncü maddesi herhangi bir sınırlama öngörmeksizin işkence, insanlık dışı ve onur kırıcı muamele ve cezaların yasaklanmasının mutlak mahiyetini belirtmektedir. Kötü muamele yasağının mutlak mahiyeti Anayasa'nın 15'inci maddesi kapsamında belirtilen savaş veya ulusun varlığını tehdit eden başka bir genel tehlike halinde dahi istisna öngörmemiştir. Aynı şekilde Sözleşme'nin 15'inci maddesi benzer bir düzenleme ile kötü muamele yasağına ilişkin herhangi bir istisna öngörülmemiştir (AİHM, Selmouni/Fransa [BD], B.No: 25803/94, 28.07.1999, para.95; Assenov ve diğeri/Bulgaristan, B.No: 24760/94, 28.10.1998, para.93).

15. Başvuran, bazı mahpusların kendisine ve diğer insanlara karşı onur kırıcı hareketlerde bulunduğunu ancak bu konuya dair ceza infaz kurumu idaresi tarafından herhangi bir çözüm sağlanmadığını, bu nedenle bir ayrımcılık söz konusu olduğunu, lavabosu ve havalandırması olmayan küçük bir odaya alınarak kötü muameleyle maruz kaldığını, kargoyla gelen eşyalarının kendisine teslim edilmediğini, hakkında hukuki olmayan biçimde

disiplin cezası uygulandığını, oda camlarında bulunan tel örgülerden rahatsızlık duyduğunu, ölüm orucuna girdiği zaman idare tarafından bazı konularda müdahale gerçekleştiğini iddia etmiştir. Kurum idaresi iddialara ilişkin gönderdiği cevabi yazısında; herhangi bir kötü muamele ya da ayrımcılık içerikli bir davranışın söz konusu olmadığını, başvuranın belli kişilerle bir ortam oluşturmaya çalıştığını ancak bunu başaramayınca çeşitli iddialar ileri sürdüğünü, kargonun başvurana teslim edildiğini, radyosunda bulunan kesici/delici alet nedeniyle kendisine disiplin cezası uygulandığını, tel örgülerin mevzuat gereğince konulduğunu, başvuranın ölüm orucuna girmesi sonucunda ivedilikle ikna çabalarına girişildiğini beyan etmiştir.

16. 13/12/2004 tarihli ve 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanunu'nun "Kapalı ceza infaz kurumları" başlıklı 8'inci maddesinde; *"Kapalı ceza infaz kurumları, iç ve dış güvenlik görevlileri bulunan, firara karşı teknik, mekanik, elektronik veya fizikî engellerle donatılmış, oda ve koridor kapıları kapalı tutulan, ancak mevzuatın belirttiği hâllerde aynı oda dışındaki hükümlüler arasında ve dış çevre ile temasın olanaklı bulunduğu, yeterli düzeyde güvenlik sağlanmış ve hükümlünün gereksinimine göre bireysel, grup hâlinde veya toplu olarak iyileştirme yöntemlerinin uygulanabileceği tesislerdir."* ifadesi yer almaktadır.

17. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) bir davranışın kötü muamele teşkil edebilmesi için asgari bir ağırlık derecesine ulaşmış olması gerektiğini ifade etmektedir. Bir olayda kötü muamele olup olmadığının değerlendirilmesinde; muamelenin süresi, fiziksel ve ruhsal etkileri ile mağdurun cinsiyeti, yaşı ve sağlık durumu gibi faktörler göz önünde bulundurulmalıdır. (Anayasa Mahkemesi, Tahir Canan, B.No:2012/969, para. 23).

18. Başvuranın Bafra T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda yakınından gelen kargosunun kendisine teslim edilmediği iddiasına ilişkin olarak; muhatap Kurum tarafından ilgili eşyaların başvurana teslim edildiğini gösteren teslim tutanağı Kurumumuza gönderilmiştir. Tutanakta başvuranın da imzası ve beyanı bulunmaktadır. Bu sebeple söz konusu iddianın açıkça dayanaktan yoksun olduğu değerlendirilmiştir.

19. Başvuranın sahip olduğu radyoda herhangi bir kesici/delici alet bulunmadığı ve odada bulunan başka bir radyoda çıkan kesici/delici aletten sorumlu olmadığı iddiasına ilişkin olarak, muhatap Kurum tarafından disiplin kurulunca verilmiş 11/5/2023 tarihli ve 2023/... sayılı ceza kararının bir örneği Kurumumuza gönderilmiştir. Karar örneği incelendiğinde, başvuranın iddialarının somut vakıya ile uyuşmadığı anlaşılmış olup söz konusu iddianın açıkça dayanaktan yoksun olduğu değerlendirilmiştir.

20. *"Başvuruda başvuruçunun pencere önüne yerleştirildiğini belirttiği mazgalların ceza infaz kurumunda bulunmanın bir sonucu olarak hürriyeti bağlayıcı tedbir gereğince katlanması mümkün ve muhtemel tedbirlerden olduğu, başvuruçunun tarafından uygulamanın sonuçları yönüyle somut bir açıklama getirilmediği hususları dikkate alındığında kötü muamele yasağının ihlal edilmediği sonucuna ulaşılmıştır."* (Anayasa Mahkemesi [AYM], Hasan ASLANBAY, No: 2019/12174, 16.11.2022, para. 12).

21. Başvuranın odada bulunan tel örgülerin ve Kurum personeli tarafından yapılan sayımların kendisini rahatsız ettiği hususunun, muhatap Kurum tarafından verilen cevabi yazı doğrultusunda 5275 sayılı Kanun ve diğer ilgili kanunlar kapsamında mevzuata uygun olduğu anlaşılmış olup söz konusu iddialar açısından ihlal bulunmadığı değerlendirilmiştir.

22. Sonuç olarak; ceza infaz kurumundaki tutulma koşulları bir bütün olarak değerlendirilmekle birlikte, yukarıda açıklanan nedenlerle başvurudaki iddialar kapsamında hak ihlaline varan bir uygulama bulunmadığı değerlendirilmektedir.

V. KARAR

A. Başvuruda KÖTÜ MUAMELE YASAĞININ İHLAL EDİLMEDİĞİNE,

B. Kararın taraflara tebliğine ve KAMUOYUNA DUYURULMASINA,

C. Karara karşı tebliğ tarihinden itibaren 60 gün içerisinde Ankara İdare Mahkemesine başvurulabileceğine,

06/12/2023 tarihinde, OY BİRLİĞİYLE, karar verildi.

e-imzalıdır

Av. Alışan TİRYAKİ
Daire Bařkanı

e-imzalıdır

Dilek ERTÜRK
Üye

e-imzalıdır

İsmail AYAZ
Üye

e-imzalıdır

Mehmet Emin GENÇ
Üye

e-imzalıdır

Av. Zennure BER
Üye